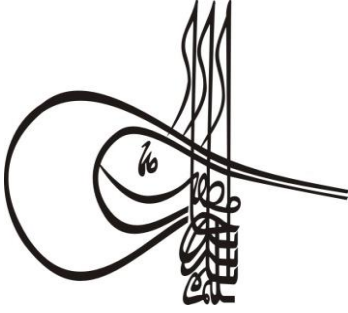

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/33, p. 427-440

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12232>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Muammer NURLU –
Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK – Dr. Yusuf UYAR

This article was checked by iThenticate.

15 TEMMUZ BAŞARISIZ DARBE GİRİŞİMİNİN ARDINDAN “DEMOKRASİ, KÜLTÜR VE İLETİŞİM” KAVRAMLARINA İLİŞKİN TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OLUŞTURDUKLARI METAFORLARIN İNCELENMESİ

*Nazife Burcu TAKIL**

ÖZET

Bu çalışma; 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından Türk toplumunun darbeye karşı oluşturduğu milli birlik beraberlik ruhunun oluşmasında etken olan iletişim, kültür ve demokrasi kavramını toplumun mihenk taşlarından olan öğretmen adaylarının metaforlarından yola çıkarak tanımlamak amacıyla yapılmıştır. Toplum derinden etkileyen olaylar, dönem içerisinde milletin durumlara ve kavramlara olan bakış açısını da değiştirebilmektedir. Ülkemizin yaşadığı olumsuz girişimini, bir gecede tersine çeviren tutumun arkasında ortak bilincin oluşması yer almaktadır. Bu bilinç, ortak kültür ve iletişim birliğinden beslenmektedir. Çalışma “demokrasi”, “kültür” ve “iletişim” kavramlarının, 15 Temmuz sonrası yeni nesilleri yetiştirecek öğretmen adayları tarafından nasıl anlaşıldığının ortaya konması ve öğretmen adaylarının neler düşündüklerini belirlemesi bakımından önem taşımaktadır. Toplumun algısını ve gelişimini, ana dili öğreticisi olan Türkçe öğretmen adaylarının metaforları ile ortaya koymak, eğitim bilimlerinin yanı sıra sosyolojik ve felsefi açılardan da önem ihtiva etmektedir. Çalışmanın araştırma grubunu 2016-2017 Eğitim Öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında okuyan 210 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin toplanabilmesi için her öğrenciye “Demokrasi/Kültür/İletişim nedir?” sorusuna tek kelimelik yanıtlar vermeleri istenmiş ve ardından “Demokrasi/Kültür/İletişim... gibidir; çünkü ... ” cümlesi yöneltilecek boşlukların doldurulması istenmiştir. Araştırmada “Öğretmen adaylarının bu üç kavrama ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?”, “Öğretmen adaylarının sahip oldukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilirler?” sorularına yanıt aranmıştır. Yanıtlar çerçevesinde metaforlar, görülme sıklıklarına (n) göre ifade edilmiştir. İkinci basamakta verilen cümle doldurmada ise metaforlar; kategoriler hâlinde tablolştırılmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda “demokrasi” kavramına ilişkin “eşitlik, özgürlük, adalet, 15

* Dr. Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, El-mek: burcutakil@gmail.com

Temmuz” metaforları; “kültür” kavramına ilişkin “gelenek, milli benlik, milli beraberlik” metaforları; “iletişim” kavramına ilişkin ise “telefon, sosyal medya, mesajlaşma” metaforları ön plana çıkmıştır. Ortaya çıkan metaforlar yorumlanarak analiz edilmiş ve gerekli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz, Demokrasi, Kültür, İletişim, Metafor.

ANALYSIS OF ‘DEMOCRACY, CULTURE AND COMMUNICATION’ RELATED METAPHORS CREATED BY TURKISH CANDIDATE TEACHERS AFTER JULY 15 FAILED COUP ATTEMPT

ABSTRACT

This work has been made to define the communication, cultural unification and democracy concepts which created feelings of national unification against the coup, in the light of metaphors created by the touchstones of society candidate teachers, after the failed coup attempt. Events that deeply affect society, might change people’s perception of different situations and concepts. Behind the attitude that changed the opposite our country experienced into victory in a single night is our collective consciousness. This consciousness is fed by our common culture and our unity of communication. The work carries importance to see how our candidate teachers, whom will raise new generations after the July 15, understands and thinks about the concepts of ‘democracy’, ‘culture’ and ‘communication’. It is also important to reveal the societies perception and development with metaphors, created by candidate teachers whose native tongue is Turkish, to the educational sciences alongside sociological and philosophical sciences. This study tried to answer the question ‘What are the metaphors the candidate teachers have about these three concepts?’ and ‘In what conceptual categories could these concepts examined in?’ Study group of this work consists of 210 candidate teachers who studied in Gazi University Turkish Language Teaching Department in 2016-2017 autumn period. To collect data, in the first step every student was asked to give a single word answers to question ‘What is Democracy/Culture/Communication?’ and after that, students were asked to fill in the blanks to the question ‘Democracy/Culture/Communication is like ...; because ...’ In the second step, metaphors given as answers to the fill in the blank question were tabulated in categories by their frequency of sightings (n) and the results were analysed. After the examination, related to ‘democracy’ concept ‘equality, liberty, justice, July 15’ metaphors; related to ‘culture’ concept ‘tradition, nationalistic awareness, nationalistic unification’ metaphors and related to ‘communication’ concept ‘phone, social media, texting’ metaphors have showed prominence. Metaphors that showed prominence were analysed with interpretation and necessary recommendations were made.

STRUCTURED ABSTRACT

Purpose of the Research

The purpose of the research is to determine how building blocks of education candidate teachers perceive ‘democracy’, ‘culture’, ‘education’ concepts through metaphors.

For this purpose, this research tried to answer the following questions:

1. ‘With what metaphors do the candidate teachers match the concepts of ‘culture, communication, democracy’ in their minds? ‘
2. ‘In what categories could the metaphors that matched with the concepts of ‘culture, communication, democracy’ be gathered?’

Method

In this descriptive study, the qualitative research method has been used to collect, analyse and to interpret the data.

Model of the Research

The model of the research is the pattern of phenomenology. Pattern of phenomenology focuses on cases which we know exists but not in an in-depth and detailed fashion. Phenomenology lays a suitable ground of research for cases we are not that unfamiliar with alongside cases that we are unable to comprehend.

Participants

This research has been made possible with the participation of 210 teacher candidates who has studied in Gazi University Gazi Faculty of Education Department of Turkish Language between 2016-2017 autumn period.

Collection of the Data

Application of the research has been made by the lecturer of that class after asking for permission. At the outset, students were informed about the metaphor technique; then, students were asked to fill in a three-step form. In the first step teacher candidates were asked to write words they can link with the concepts of democracy, communication and culture to determine which metaphors these words were linked.

In the second step of the form they were asked to fill in the ‘Democracy/Culture/Communication is like’ sentence and in the third step they were asked to answer ‘Because’ sentence according to the concepts they linked to the metaphors. In the development process of the form 4 acknowledged expert teaching staff has been consulted.

Students were given 60 minutes to fill in the form. The metaphors that the students created lays the baseline data for this research.

Analysis of Data

In the first step to analyse data, metaphors given by teacher candidates linked to the concepts of ‘democracy, culture, communication’ were analysed descriptively. Descriptive analysis is presentation of the

Turkish Studies

data that has been collected in original form and with direct quotation of participants to the reader. (Wolcott,1994) Next, the metaphors linked to the concepts of 'democracy, culture, communication' given by Turkish Language teacher candidates were identified and categorized. In the study that has been made with 210 teacher candidates, categories were created according to the metaphors given and the metaphors created were examined according to their common features.

To provide validity and credibility to the research firstly; the process of which analyses the data has been stated, then the collected data was provided both quantitatively and qualitatively. The chart of metaphors alongside themes and categories created by the research were compared with the opinions of 4 experts. Credibility of the research was calculated by Feliss's kappa coefficient. Because the number of experts does exceed r42, calculations were based on Feliss's kappa coefficient formula instead of Cohen's. The result of the calculation of credibility is 0.82 (>69); for this reason, the results were deemed credible and the categories of the researcher were taken to put into groundwork.

Discussion and Conclusions

In the research, metaphors given to the concept of democracy by 210 teacher candidates in order of prevalence is; 'equality' (n=95), 'liberty' (n=80), 'justice' (n=80), 'July 15' (n=78) and 'Mustafa Kemal Atatürk' (n=50). First concept the teacher candidates thinks is the concept of equality. Symbolizing democracy with equality is also well-matched with the definitions of the concept in literature. Considering the democracy's effect to the Turkish Republic's historical development and its existence, it also provides evidence that when the mind comes up with the concepts like Mustafa Kemal Atatürk, liberty, justice, it establishes connections of 'similarity', 'contrast' and 'time-space' (Buzan, 2004). July 15 coming with the n=78 data recalls the failed coup attempt that deeply shook our nation in recent past. This shows how effected are the Turkish Language teacher candidates, who are university students right now, to the assault on to the country's democratic administration and that they have a new metaphor in mind. If this research were to be made in April 2016, surely such a concept would not exist. This shows how metaphor studies are to express the country's social-political-economic situation.

When the 6 categories related to democracy are examined, noticing that the concept is mostly identified with Turkey also helps to understand the political status of the country.

Among the metaphors of democracy finding 'love'(n=2) shows that participants reflect unique experiences in their private lives.

Considering the metaphors related to the concept of culture are gathered under the 'tree' category, can be explained via Turkish peoples 'cult of tree' and Turkish Language teacher candidate's knowledge of Turkish folk culture. In the mythological period Turkish, folk culture considered the holy (mübarek) tree was a way to reach god; meaning it was a medium between man and god. According to this belief just like the tops of the holy mountains, tops of the holy trees were extending towards sky in an invisible fashion and reached haven in sky which the Turkish folklore considered a world of light. In the Turkish folklore haven

Turkish Studies

was essentially considered to be a spaceless place where god managed the world and man’. (Ergun, 2000)

In the communication, related metaphors mostly ‘telephone’, ‘social media’, ‘texting’, ‘human’, and ‘internet’ has showed up. This situation shows that the Turkish people almost completely associate the communication concept with technological products. In the night of the July 15 failed coup attempt Recep Tayyip Erdogan’s inspiration of Turkish people, which led to the failure of the coup, using smart phone and media communication tools through internet can also be considered an example in this topic.

Nowadays 8 out of 10 household has access to internet; %96,9 percent of the households also has a cell phone. When intent of using internet of these phones are considered, in the first three months of 2016; %82,4 used it to create social media profiles, texting and sharing photos, this has been followed by watching videos via sharing sites with %74,5, online news with 69,5, reading newspaper or magazine with %65,9, searching for medical information with %65,9, searching for merchandise and services with %65,5 and listening to the radio via internet (web radio) with %63,7 (TUIK, 2016). These statistical data show us that such an interdisciplinary concept as ‘communication’ is completely defined adhered to technological progress. Finding the metaphor of ‘wealth’ is seen the most in the communication category strengthens the idea that the wealth is perceived as purchasable and tangible asset.

This work shows the importance of how teacher candidates, who will play the role of architect in shaping the Turkish nation’s future, perceive concepts that interests different disciplines through metaphors. Considering the data shown in this research shows how known the ‘democracy’, ‘culture’, ‘communication’ concepts are among teacher candidates, what are the teacher candidate’s metaphorical perception and shows us that the metaphors change with historical events. In the light of these information, because this work does not only fall in scope of educational sciences, it is also recommended to consider this work in disciplines such as sociology, philosophy and political sciences.

Keywords: July 15, Democracy, Culture, Communication, Metaphor.

Giriş

Milletlerin, ülkelerin istikbalinde rol oynayan olaylar ve bu olaylara bağlı olarak değişen, gelişen kavramlar bulunmaktadır. Türk milleti için de 15 Temmuz gecesi yaşanan olaylar, Türk milletinin planlanan kötü olayları saatler içinde zafere çevirmesi ile son bulmuştur. Yaşanan başarısız darbe girişimi ve Türk milletinin darbe girişimi karşısında aldığı güçlü duruşun arkasında kuşkusuz ortak kültür, iletişim birliği yer almaktadır. Bunun yanı sıra verilen demokrasi mücadelesi ve kazanılan zafer akabinde dilin mimarları Türkçe öğretmenlerinin zihninde “kültür, iletişim, demokrasi” kavramlarını metaforlarla ortaya koymak ve birlik beraberlik mücadelesine bağlı olarak gelişen/değişen algıyı tanımlamak önem taşımaktadır. “Demokrasi” “kültür” ve “iletişim” kavramları, bir milletin sahip olduğu tarihi, yaşam biçimini, algısını, kullandığı teknolojiyi, sosyolojik durumunu anlatan özel kavramlardır. Öğretmen adaylarının metaforik algılarında bu

kavramların nasıl olduklarına geçmeden önce literatürdeki demokrasi, kültür ve iletişim terimlerini açıklamak faydalı olacaktır.

Demokrasi kavramı, Türkçe Sözlük'te (TDK, 2017) "Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki." olarak tanımlanmaktadır. Demokrasi kelime anlamı olarak Yunanca "demos" "halk" ile "kratos" yönetim-otorite olarak tanımlanan iki kelimenin bir araya gelmesi ile oluşmuştur ve kullanım tarihi M.Ö. 4. yüzyıla kadar uzanmaktadır (Sartori, 1996: 22). Demokrasinin gelişimi, toplumların gelişim ve tecrübeleri ile paralel bir gelişim göstermektedir. Demokrasi, Antik Yunan dönemlerinden günümüze kadar çok farklı değişim ve dönüşümler yaşamıştır (Çalık, 2002: 42).

Türkiye'nin yakın tarihinde demokrasi kavramı ve demokratik yaşamla ilgili birtakım sorunlar yaşadığı görülmektedir. Demokrasi, askeri müdahale dönemlerinde önemli yaralar almıştır. Sık aralıklarla gerçekleştirilen askeri müdahaleler sonucu; bireylerin düşünce özgürlüğü başta olmak üzere demokratik tüm haklarına darbeler vurulmuştur. İnsanların bu yöntemlerle sindirilmiş olması, Türkiye'de tam anlamıyla demokrasi kültürünün oluşamamasının en önemli nedeni olarak gösterilebilir (Köker, 2000: 227-230). Ancak Türkiye'de demokrasi kültürünün oluşmaması ya da gelişmemesi 2016 yılında değişiklik göstermiştir. 15 Temmuz gecesi yapılmak istenen darbe, halkın milli birlik ve beraberlik ruhuyla tek vücut olarak hareket etmesi ile engellenmiştir. "Bu durum demokrasi bilincinin ve kültürünün Türk milleti için farklı bir seviyeye taşındığının en önemli kanıtı niteliğindedir. Milletin kendini yönetmesi ve ifade etmesi olarak genelleştirebileceğimiz demokrasi kavramı, süreç içerisinde milletin kültürünü ve iletişim biçimlerini de etkilemektedir. Bu yüzden kültür ve iletişim kavramları da yakından incelenmelidir.

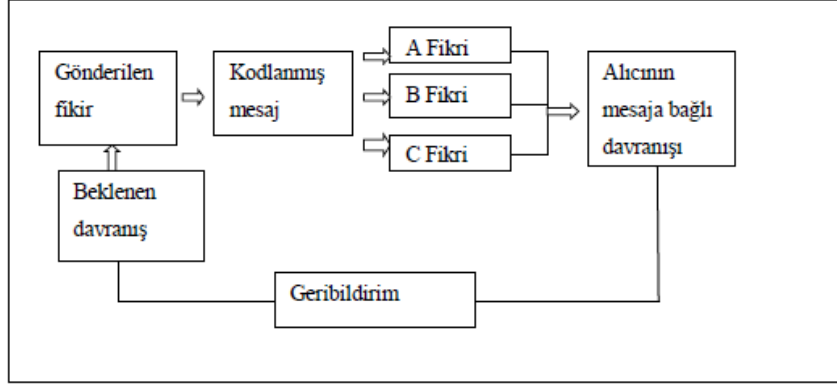
Kültür, "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Kültürün değişimi ve gelişimi dil aracılığı ile takip edilebilmektedir. Zira, kültür ve dil birbirini değiştiren ve etkileyen birbirine kökten bağlı iki unsurdur Bir milletin kültürüne ait parçaları, o milletin kullandığı kelimelerden, kurduğu cümlelerden kolaylıkla çıkarılabilir.

Turhan'a göre kültür (2002:34): "Bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin toplamıdır. Cemiyet içindeki her türlü görüş, alaka, değer ve davranış şekillerini kapsar. Bütün bunlar, o cemiyetin mensuplarının büyük çoğunluğunda ortak olan ve onu diğer cemiyetlerden ayıran kendine has yaşam tarzı sağlayan özelliklerdir." Bu tanımlardan hareketle kültür için, "ortak davranış, düşünüş, yaşayış sebebi"dir, tanımlamasını yapmak mümkündür. Kültür, aynı zamanda bağlayıcı bir unsurdur. İnsanları, fikirleri birbirine bağlar. Aynı kültüre mensup bireylerin birbirleri ile daha iyi anlaşmaları, farklı ırklara mensup insanlardan kendi kültürlerine benzeyenlere daha sıcak davranmaları sıkça rastlanan olağan bir durumdur; çünkü kültürün benzerliklerden yola çıkıldığında birleştirici bir yönü bulunmaktadır. Aynı kültüre mensup bireylerin iletişim biçimleri de ortak olmakta ve iletişim süreçleri daha az sorun ya da karmaşa barındırmaktadır.

İletişim; "Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim" (TDK, 2017) olarak tanımlanmaktadır. İletişim, insanın içinde bulunduğu şartlarda bilgi, duygu, düşünce, istek ve beklentilerini bir başka kişi, grup ya da toplumla, ortak birtakım simgeler kullanarak, paylaşılan ifadeleri çeşitli yollarla aktardığı ve bir etkileşim oluşturduğu kişisel ve toplumsal ilişkiler sürecidir (Sabuncuoğlu ve Gümüş, 2008:6).

İletişimin çok daha kapsamlı ve genel tanımlamaları olmasına karşın kişilerarası iletişimi tanımlamaya kalktığımızda kapsam biraz daha daralmaktadır. Eroğlu'na göre kişilerarası iletişim, bir kimseden diğerine, bilgilerin, fikirlerin, duyguların, tutumların, olayların ve kanaatlerin sözlü

veya sözsüz olarak aktarılması işlemleridir. Yani, bir kişiden diğerine anlayışın aktarılmasına iletişim denilmektedir (Eroğlu, 2000: 208).

Şekil 1: İletişim Süreci, Erdoğan (2007: 387)

Erdoğan’ın belirtmiş olduğu iletişim süreci tablosu incelendiğinde görülmektedir ki, gönderenden çıkan mesaj karşı tarafa iletilse bile etkin bir iletişim süreci her zaman oluşmayabilir. Karşı tarafın mesajı doğru şekilde anlaması ve buna göre geribildirim vermesi gerekmektedir. Bunun için de ortak bir algı, kültür ve etkin oluşturulmuş bir iletişim süreci gerekmektedir. Milletlerin ve bireylerin başarılarında, kazandıkları zaferlerde bu ortak algının payı büyüktür.

Demokrasi, kültür ve iletişim kavramlarının öğretmenler üzerindeki metaforik algılarını daha iyi anlayabilmek için metafor kavramını da ortaya koymak gerekmektedir. Metafor ile anlatılmak istenilen kavram, onunla bir yönden benzerliği olan başka bir kavramla anlatılmaya çalışılmaktadır. Böylece bir metafor, parçalarının toplamından daha büyük bir anlam oluşturmakta ve bize yeni bir farkında olma sunmaktadır (Çelikten, 2005: 270). Metaforlar, toplumsal olayların yeniden yorumlanmasında bize ışık tutmaktadır (Öznel ve Hinz, 2001, 153-168).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, eğitimin yapı taşlarını oluşturan öğretmen adaylarının “demokrasi” “kültür” “iletişim” kavramlarına olan algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında:

1. “Öğretmen adayları ‘kültür, iletişim, demokrasi’ kavramlarını zihinlerinde hangi metaforlarla karşılamaktadır?”
2. Öğretmen adaylarının ‘kültür, iletişim, demokrasi’ kavramlarıyla bağdaştırdıkları metaforlar hangi kategorilerde toplanmaktadır? sorularına yanıt aranmıştır.

Yöntem

Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada; elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli fenomenoloji desendir. Fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Fenomenoloji,

bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Katılımcılar

Bu araştırma, 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe eğitimi Ana Bilim Dalında okuyan 210 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulaması, dersin öğretim üyesinden izin alınarak araştırmacı ve dersin öğretim üyesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Öncelikle öğrencilere metafor tekniği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra öğrencilerden üç aşamadan oluşan bir form doldurmaları istenmiştir. Birinci aşamada, öğretmen adaylarından, demokrasi, iletişim, kültür kavramlarını hangi metaforlarla ilişkilendirdiklerini belirlemek için her bir kavrama karşılık gelen kelimeleri yazmaları istenmiştir.

Formun ikinci aşamasında “Demokrasi/Kültür/İletişim.....gibidir.” cümlesini tamamlamaları ve üçüncü aşama olarak da bu kavramlarla ilişkilendirdikleri metaforu “Çünkü.....” kelimesi ile başlayan bölüm içerisinde doldurmaları istenmiştir. Formun geliştirilmesi sürecinde alanlarında uzman 4 öğretim elemanının görüşü alınmıştır.

Öğrencilere formu doldurmaları için 60 dakikalık bir süre tanınmıştır. Öğrencilerin oluşturdukları bu metaforlar araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz sürecinde ilk olarak öğretmen adaylarının “demokrasi, kültür, iletişim” kavramlarına ilişkin oluşturdukları metaforların betimsel analizi yapılmıştır. Betimsel analiz, toplanan verilerin özgün biçimini koruyarak ve araştırmaya katılan bireylerin ifadelerinden doğrudan alıntı yaparak verilerin okuyucuya sunulmasıdır (Wolcott, 1994). Ardından Türkçe öğretmen adaylarının “demokrasi, kültür, iletişim” kavramlarına ilişkin metaforları belirlenerek kategorileştirilmiştir. 210 öğretmen adayı ile yapılan çalışmada metaforlardan yola çıkılarak kategoriler oluşturulmuş ve oluşturulan metaforlar, “demokrasi, kültür, iletişim” kavramlarına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiştir.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla öncelikle veri analiz süreci açıklanmış, elde edilen veriler nicel ve nitel olarak sunulmuştur. Oluşturulan metafor tablosu ile tema ve kategoriler araştırmacıyla birlikte 4 uzman görüşüne sunularak karşılaştırılmış ve araştırmanın güvenilirliği Feliss’in kappa katsayı formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmada uzman sayısı 2’den fazla olduğu için Cohen değil Feliss’in kappa katsayı formülü baz alınmıştır. Katsayı hesaplaması sonucunda güvenilirlik değeri 0.82 çıkmıştır (>69), bu sebeple sonuçların güvenilir olduğu anlaşılmış ve araştırmacının kategorileri çalışmaya konmak üzere temel alınmıştır.

Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın ilk basamağında katılımcılardan “Demokrasi nedir?” sorusunu kelimeler halinde tanımlamaları istenmiştir. Bu soruya ilişkin metaforlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Metaforlar	n	Metaforlar	n
Eşitlik	95	Çağdaşlık	17
Özgürlük	80	Cumhuriyet	15
Adalet	80	Halk	15
15 Temmuz	78	Seçme seçilme hakkı	15
Mustafa Kemal Atatürk	50	Devlet	14
Darbe girişi	45	Birlik	13
Yönetim	43	İhanet	12
Halkın kendi kendini yönetmesi	43	Bağımsızlık	10
TBMM	42	İnsan	9
Fikir özgürlüğü	38	Bireysel hak	8
Seçme seçilme hakkı	34	Çoğunluk	8
Hürriyet	30	Kural	8
İnsan hakları	25	Ülke	7
Barış	24	Milli egemenlik	6
Hukuk	20	Saçmalık	6
Millet	20	Aldatmaca	5
Emperyalizm	18	Çıkar sağlama	5

Tablo 1: Demokrasi kavramına ilişkin metaforlar

Tablo 1’ de görüldüğü üzere demokrasi kavramına ilişkin 210 öğretmen adayının verdiği metaforlar arasında görülme sıklığı en çok olan; “eşitlik” (n=95) “özgürlük” (n=80) , “adalet” (n=80), “15 Temmuz” (n=78) ve Mustafa kemal Atatürk (n=50) tür.

Demokrasi kavramına ilişkin görülen metaforlar arasında en az görülen ise “çıkar sağlama” (n=5), “aldatmaca” (n=5), “saçmalık” (n=6), “milli egemenlik” (n=6) ve “ülke” (n=7) dir.

“Demokrasi” kavramına ilişkin “Demokrasi... gibidir; çünkü...” boşluk doldurma sorusuna ait metaforların kategorileri ise Tablo 2’de şu şekilde gösterilmektedir:

Kategoriler	n	Örnek İfadeler
Türkiye	60	“Ülkemizde demokrasi vardır.” “İdeal yönetim biçimiyle örnek olan bir ülkedir.” “İnsanlar ülkemizde ferah içinde yaşar.” “Herkesin hakları vardır.”
Terazi	55	“İnsanları dengede tutar.” “Ülkede dengeyi sağlar.” “Herkes eşittir.”
Atatürk	46	“Kalıcıdır.” “Onunla birlikte gömülmüştür.” “1938’de sona erdi.”
Düzen	25	“Bozulunca insanı rahatsız eder.” “Birinin sürekli bunu sağlaması gerekir.”
İnsan	10	“Anneannem gibi masal anlatır.” “Değişip durur ne olduğunu bir türlü anlayamadım.”
Aşk	8	“İnsanı kendine çeker ama sonunda kazık yiyen sen olursun.” “Aslında yoktur.” “Hep başkalarını mutlu eder.”

Tablo 2: Demokrasi kavramına ilişkin kategoriler

Tablo 2’de yer alan demokrasiye ilişkin 6 kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar, “Türkiye, terazi, Atatürk, düzen, insan ve aşk” tır. En çok “Türkiye” (n=60) ve “Terazi” (n=55) kavramları ortaya çıkmıştır. Demokrasiye ilişkin kategoriler arasında “aşk” (n=8) ve “insan” (n=10) ise en az rastlananlardır.

Katılımcıların “Kültür nedir?” sorusunu kelimeler halinde tanımlamaları istenmiştir. Bu soruya ilişkin metaforlar, Tablo 3’te gösterilmiştir.

Metaforlar	n	Metaforlar	n
Gelenek	80	Töre	20
Millî Benlik	76	Orta Asya	18
Birlik Beraberlik	65	İnsan	15
İnsan	64	İletişim	14
Anadolu	53	Dil	14
Türkiye	53	Yöresel	13
Millet	43	Türkü	12
Ahlak	38	Orhun Abideleri	10
Toplum	25	Yaşam Şekli	8
Geçmiş	20	Çay	2
Manevî değerler	27	İlber Ortaylı	2

Tablo 3: Kültür kavramına ilişkin metaforlar

Tablo 3’te görüldüğü üzere kültür kavramına ilişkin metaforlar arasında en çok “Gelenek” (n=80), “Millî benlik” (n=76), “Birlik beraberlik” (n=65), “İnsan” (n=64), “Anadolu” (n=53)’dur. Kültür kavramına ilişkin karşılaşılan metaforlarda ise görülme sıklığı en az olan “İlber Ortaylı” (n=2) ve “Çay” (n=2)’dir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/33

“Kültür... gibidir; çünkü...” açık uçlu sorusuna verilen yanıtların kategoriler ise Tablo 4’te gösterilmektedir.

Kategoriler	n	Örnek İfadeler
Ağaç	65	“Bakarsan büyür.” “Yıllar geçtikçe daha da güçleşir.” “Zamanla dallanır budaklanır, gelişir.” “Suladıkça meyve verir.”
Çocuk	55	“Herkesle konuşmak ister.” “Sürekli büyür.” “Emek ister.” “Kendinizden ne verirsiniz, kültürünüz de o olur.”
Ekmek/su	50	“Yaşamak için gereklidir.” “Her zaman gereklidir.” “Her evde farklı ekmek yenir, ama mutlaka ekmek yenir.”
Hazine	22	“Sürekli çoğalır.” “Değeri azalmaz.” “Herkesin incisi, altını farklı farklıdır.”
Geçmiş/Gelecek	9	“Gelenek göreneği günümüze taşır.” “10. Yüzyılı 21. Yüzyılda anlamamızı sağlar.” “Atalarımızın düşünce sistemini anlayabiliyoruz.”
Mıknatıs	7	“İnsanları birbirine yaklaştırır.” “Farklı unsurları birleştirir.”

Tablo 4: Kültür kavramına ilişkin kategoriler

Tablo 4’te görüldüğü üzere, kültür kavramına ilişkin kategoriler 6’ya ayrılmıştır. Bunlar; “ağaç, çocuk, ekmek/su, hazine, geçmiş/gelecek, mıknatıs” tır. Görülme sıklığı en çok olan “ağaç” (n=65), “çocuk” (n=55) ve en az görülenler “mıknatıs” (n=7) ve “geçmiş/gelecek” (n=9)’tir.

Katılımcıların “İletişim nedir?” sorusuna verdikleri kelime halindeki cevaplar Tablo 5’te gösterilmektedir.

Metaforlar	n	Metaforlar	n
Telefon	180	Bilgi aktarımı	25
Sosyal Medya	150	Yalnızlıktan kaçış	22
Mesajlaşma	100	Teknoloji	20
İnsan	90	Kültür	19
İnternet	88	Sosyalleşme	18
Bilgisayar	87	Kendini ifade etme	18
Dil	70	Mesaj	15
Konuşmak	60	Anlaşma	12
Yabancılaşma	54	Telgraf	10
Facetime	48	Televizyon	9
Güvercin	30	Yalan	5
Mektup	29	Haberleşme	5
Şarkı	27	Postacı	3
Duman	26	Diksiyon	2

Tablo 5: İletişim kavramına ilişkin metaforlar

Tablo 5’te görüldüğü üzere iletişim kavramına ilişkin 28 metafor kullanılmıştır. Bunlar arasında görülme sıklığı en çok olan “telefon” (n=180), “sosyal medya” (n=150), “mesajlaşma” (n=100), “insan” (n=90) ve “internet” (n=88)’tir. Görülme sıklığı en az olan metaforlar ise, “diksiyon” (n=2), “postacı” (n=3), “haberleşme” (n=5), “yalan” (n=5) ve “televizyon” (n=9)’dur.

“İletişim ... gibidir; çünkü...” açık uçlu soruya verilen cevaplar ise Tablo 6’daki kategorileştirilmiştir.

Kategoriler	n	Örnek İfadeler
Zenginlik	87	“Ne kadar çok paran varsa o kadar kaliteli iletişim kurarsın.” “Zenginlerle herkes konuşur.” “Paranla herkesi ve her şeyi satın alabilirsin.” “Ne kadar çok kişiyle görüşürsen o kadar artarsın.”
Teknoloji	60	“Teknoloji arttıkça iletişim de artar.” “Sürekli kendini yeniler.”
İnsan	51	“Her dönem değişir.” “Duygularına göre yapı değiştirir.” “Sağı solu belli olmaz.”
Akıllı telefon/Iphone	8	“Her dönemde/çağda şekil değiştirir.” “Güncellemezseniz sıkıntı büyük.”

Tablo 6: İletişim kavramına ilişkin kategoriler

Tablo 6’da da görüldüğü üzere iletişim kavramına ilişkin metaforlar 4 kategori altında toplanmıştır. Bunlar; “zenginlik, teknoloji, insan ve akıllı telefonlar”dır. Zenginlik (n=87) kategorisi en çok görülen kavramken, akıllı telefon (n=8) kategorisi en az görülen kavram olarak karşımıza çıkmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada demokrasi kavramına ilişkin 210 öğretmen adayının verdiği metaforlar arasında görülme sıklığı en çok olan; “eşitlik” (n=95) “özgürlük” (n=80) , “adalet” (n=80), “15 Temmuz” (n=78) ve Mustafa kemal Atatürk (n=50)’tür. Öğretmen adaylarının aklına ilk gelen eşitlik kavramıdır. Demokrasiyi en çok eşitlikle sembolize etmeleri, kavramın literatürdeki tanımlamalarına da denk düşmektedir. Demokrasinin Türkiye Cumhuriyeti’ nin tarihsel gelişimine ve var oluşuna bakıldığında Mustafa Kemal Atatürk, özgürlük, adalet gibi metaforların çıkması zihnin metaforları ortaya çıkarırken “neden-sonuç”, “benzerlik” “zıtlık” “zaman-mekan” ilişkileri (Buzan, 2014) kurduğunu kanıtlar niteliktedir. n=78 verisiyle ortaya çıkan “15 Temmuz” metaforu, ülkemizin yakın geçmişte yaşadığı milletimizi derinden sarsan ve başarılı olunamayan darbe girişimini hatırlatmaktadır. Bu da şu an üniversite öğrencisi olan Türkçe öğretmen adaylarının, ülkenin demokratik yönetimine olan saldırıdan ne derece etkilendiklerini ve zihinlerinde yeni bir metafor oluştuğunu göstermektedir. Bu araştırma 2016 nisan ayında yapılmış olsaydı, kuşkusuz böyle bir metafor belirmeyecekti. Bu da metafor çalışmasının ülkenin sosyal-siyasi-ekonomik durumunu anlatmada ne derece etkin olduğunu göstermektedir.

Demokrasiye ilişkin 6 kategori incelendiğinde, kavramın en çok Türkiye ile özdeşleştirilmesi, yine ülkenin siyasi durumunu anlamada yardımcı olmaktadır.

Demokrasinin metaforları arasında “aşk” (n=2) metaforuna rastlanması, katılımcıların özel hayatlarında olan özgün yaşantılarını yansıtmaları ile bağdaştırılabilmektedir (Senemoğlu, 2013).

Kültür kavramına ait metaforların en çok “ağaç” kategorisinde toplanması ise Türklerde “ağaç kültü” ve Türkçe öğretmeni adaylarının Türk halk kültürüne olan bilgileri ile açıklanabilir. Zira, “Mitolojik dönem Türk düşüncesinde kutsal (mübarek) ağaç, Tanrı’ya ulaşmanın yoludur. Yani Tanrı’yla insan arasında bir vasıta. İnanca göre kutsal dağlar gibi kutsal ağaçların da başları insan gözüyle görülmeyecek şekilde göğe doğru uzanmakta ve Türk düşüncesine göre gökte olduğu farz edilen ve bir ışık âleminde ibaret olan Cennet’e ulaşmaktadır. Cennet de Türk düşüncesinde esas itibarıyla ‘mekândan münezzeh’ olarak kabul edilen Tanrı’nın dünyayı ve insanları idare ettiği mekândır.” (Ergun, 2000).

İletişim kavramına ilişkin metaforlarda en çok “telefon” “sosyal medya” “mesajlaşma” “insan” ve “internet” karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, Türk milletinin iletişim kavramını teknolojik ürünlerle neredeyse tamamen bağdaştırdığını göstermektedir. 15 Temmuz başarısız darbe girişimi gecesinde Recep Tayyip Erdoğan’ın akıllı telefon ve internet aracılığı ile medya iletişim araçlarını kullanması ve Türk milletini telkin ederek amaçlanan darbenin başarısız olmasını sağlaması da bu hususta telmih edilmelidir.

Günümüzde on hanenin sekizi internet erişimine sahiptir, Hanelerin %96,9 unda cep telefonu bulunmakta ve internet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2016 yılının ilk üç ayında internet kullanan bireylerin %82,4’ü sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşırken, bunu %74,5 ile paylaşım sitelerinden video izleme, %69,5 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve %63,7 ile İnternet üzerinden müzik dinleme (web radyo) takip etmektedir (TÜİK, 2016). Bu istatistiki veriler, “iletişim” gibi disiplinler arası bir kavramın tamamen teknolojik gelişmelere bağlı kalınarak açıklanmasını açıklar niteliktedir. İletişim kavramının kategorilerinde en çok “zenginlik” metaforuna rastlanması, iletişimin para ile satın alınabilir somut bir varlık olarak algılanması da tespiti kuvvetlendirir niteliktedir.

Bu çalışma ile Türk milletinin geleceğinin şekillenmesinde mimar rolü oynayan öğretmen adaylarının farklı disiplinleri ilgilendiren kavramları nasıl algıladıklarının metaforlar yardımıyla ifade edilmesinin önemi ortaya konmuştur. Bu çalışmanın verilerinden hareketle “demokrasi”, “kültür” ve “iletişim” kavramlarının öğretmen adaylarınca ne derece bilindiği, öğretmen adaylarının metaforik algılarının ne olduğu ve tarihsel olaylara bağlı olarak metaforların da değiştiği gerçeğinden yola çıkılarak bu çalışmanın sadece eğitim bilimleri kapsamında kalmaması; sosyoloji, felsefe, siyaset bilimleri gibi disiplinlerce de dikkate alınması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Buzan, T., (2014). Akıl Haritaları. Boyut Yayıncılık
- Çalık, D. (2002). İlköğretim Okullarında Demokrasi Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Çelikten, M. (2005). Eğitim Sisteminde Kullanılan Kültür ve Öğretmen Metaforları. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Erdoğan, İ. (2007). İşletmelerde Davranış. İstanbul: Miad Yönetim Yayınları.
- Ergun, M. (2000). “Türk Ağaç Kültü İnancının Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansımaları”. Millî Folklor, 47: 22-30.
- Eroğlu, F. (2000). Davranış Bilimleri. 5. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Köker, L. (2000). Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi, İletişim Yayınları: İstanbul.

-
- Öztel, H., ve Hinz, O. (2001). Changing Organizations With Metaphors. The Learning Organizations, Volume: 8 (4), 153-168.
- Sabuncuoğlu, Z.; Gümüş M. (2008). Örgütlerde İletişim, Arıkan Basım Yayım Dağıtım.
- Sartori, G. (1996). Demokrasi Teorisine Geri Dönüş. (Çev. Karamustafaoğlu, T.; Turhan, M. Yetkin Yayıncılık). Ankara.
- Senemoğlu, N. (2013). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Yargı Kitabevi.
- Turhan, M. (2002): Kültür Değişimleri, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Wolcott, H., F. (1994). Transforming qualitative data: Description, analysis and interpretation. California: Sage Publications Inc.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Nitel araştırma yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- İnternet Erişimi:*
- TDK (2017). http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&view=bts. Erişim Tarihi. 10.1.2016
- TUIK (2017) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>. Erişim Tarihi. 10.1.2017